

Recenzió Mátyás Szabolcs *Bűnözésföldrajz*¹ című könyvéről

VÁRI Vince²

A bűncselekmények száma, fajtája, jellege, az elkövetői kör és a földrajzi hely közötti kapcsolat aligha lehet bárki számára kétséges. Az összefüggések kimutatásának és a lényegi kauzalitás kifejtésének diszciplínája a bűnözésföldrajz. Ez a tudományág Magyarországon a földtudományok körébe illeszkedik, kihasználva a geográfia térszemléletéből és matematikai, statisztikai módszereiből kinyert ismereteket. A nézetek megoszlanak, hogy a bűnözésföldrajz bűnügyi tudomány vagy a geográfia egyik ágához, a társadalomföldrajzhoz tartozik-e. Kétségtelen, hogy a kriminálgeográfia a földrajz és a kriminológia határterületén helyezkedik el, mégis azt mondhatjuk, hogy a magyar kriminológiai gondolkodás az interdiszciplináris tudományos szellemisége ellenére ez idáig nem mutatott markánsabb igényt a terület „bekebelezésére”. Hozzá kell tenni, hogy a kutatók jelentős része folytatott olyan empirikus kutatást, amely kifejezetten a bűnözés területi jellemzői és a társadalmi jelenségek között kereste a kapcsolatot. A diszciplína kétségtelenül társadalomtudomány, amelyhez a bűnügyi tudományok, továbbá szociológiai, geográfiai ismeretek mellett matematikai és statisztikai ismeretekre is szükség van. Egyébiránt a bűnözésföldrajz Németországban a kriminológia szerves részeként jelenik meg. Olyannyira, hogy a felsőfokú rendőrképzés kriminológiai oktatásában a bűnözésföldrajz egységes tematikában helyezkedik el a látenciával és a rendőrségi statisztikával.³ Ez annak is köszönhető, hogy a német bűnözésföldrajzzal kapcsolatos kriminológiai kutatások nagy és komoly múltra tekintenek vissza. Jeles képviselője, Horst Herold ugyancsak a kriminológia részeként kezelte a bűnözésföldrajzot vagy más szóval a kriminálgeográfiát. Úgy gondolom, hogy az említett szerző méltó magyarországi reprezentánsa és tudományos követője a mű szerzője: Mátyás Szabolcs.

A szerző eddigi munkássága és szakmai életútja jól mutatja, hogy elhivatott a földrajz és a kriminalisztika iránt. A két diszciplína ötvözésének kifinomult alkotása ez az egyetemi jegyzet, ami hiánypótlónak tekinthető. Szellemi és szakirodalmi muníciót biztosít magyar nyelven a témával foglalkozó szakemberek, kutatók és hallgatók számára.

A szerző, Mátyás Szabolcs több mint két évtizede dolgozik rendőrtisztként, és csaknem tíz esztendeje a rendészeti felsőoktatás alma materében, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán oktat, jelenleg egyetemi docensi be-

¹ MÁTYÁS 2023.

² Dr. PhD r. alezredes, egyetemi docens, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Büntető-eljárásjogi Tanszék, e-mail: vari.vince@uni-nke.hu

³ HEROLD 1977.

osztásban. A bűnözésföldrajz vizsgálata mellett egyéb területekkel is foglalkozik, széles látókörrel rendelkező tudósként folyamatosan az egyes bűnügyi tudományos területek ötvözésére, összekapcsolására törekszik, keresve az összefüggéseket és a tudományterületi kapcsolódásokat. A szerző által választott téma rendkívül aktuális, sőt talán aktuálisabb, mint korábban, hiszen az ország gazdasági és társadalmi viszonyai egyre inkább szétszakadást mutatnak az egyes országrészek vonatkozásában, ami a bűnözést is jelentős mértékben befolyásolja. A bűn tehát – a szerző Bertrand Russeltől kölcsönzött gondolatával élve – mindig is földrajzi fogalom volt, ami nem változik meg vélhetően a jövőben sem.

A magyar nyelvű kiadvány itthon jelent meg, a szerző által alapított Nemzetközi Bűnözésföldrajzi Társaság (ICGA) gondozásában, és nyomtatásban is elérhető. A monográfia 238 oldal terjedelmű, amely rendkívüli alaposággal dolgozza fel a témát.

Az első fejezet a téma rendszertani és konceptuális megalapozására és elhelyezésére szolgál. Minden szakkönyv, egyetemi jegyzet esetében elsődleges a fogalmi kérdések pontos meghatározása, egyben a szerző állásfoglalása is abban a vonatkozásban, hogy a tudományág korábbi jeles képviselői közül mely szerzők álláspontját tartja meghatározónak és indokoltnak. Mátyás Szabolcs szerint a bűnözésföldrajz egy olyan, mesterségesen létrehozott tudományterület, amely a bűnügyi tudományok és a földrajz együttes ismereteit használja fel. A kriminálgeográfiát saját kutatásaim oldaláról abból a szempontból tartom jelentős tudománynak, hogy szociálgeográfiai perspektívában a bűnözés területi makrotényezőinek beolvasztásával a bűnüldözés relatív hatékonyságméréséhez ad hasznos támpontokat.

A második fejezetben a szerző sorra veszi a hazai és külföldi szerzők kutatásai alapján az egyes történeti korszakokat, majd elérkezik a forrásművek összegzéséhez. Úgy gondolom, hogy egy egyetemi jegyzet esetében rendkívül fontos, hogy a témával kapcsolatba kerülő, arra fogékony hallgatók számára kellő támpontot adjon arra nézve, hogy az adott tudományterület milyen fejlődési stádiumokon ment át, és leginkább, hogy pontos és részletes iránymutatásul szolgáljon abban a vonatkozásban, hogy kik a téma legfontosabb hazai és külföldi kutatói és művelői. Egy leendő szakdolgozatnál vagy tudományos diákköri dolgozatnál éppen a források és a történeti korszakok behatárolása jelenti az első lépést, amit a legnehezebb megtenni egy kellő rutinnal nem rendelkezőnek. Máskülönbén számos egyetemi jegyzet esik abba a hibába, hogy pusztán elvont elméleti kérdéseket feszeget, és csapong az egyes szerzők gondolatai és művei között. Miközben egy oktatási műnek elsődlegesen a hallgatók felkészülését és a téma alaposabb megértését kellene szolgálni. Mátyás Szabolcs ezt tudja és érti, és éppen ezért nem csupán kiváló tudós, hanem kitűnő oktató egyben, aki pontosan definiálja, hogy a leendő tiszteknek mire van szükségük, hogyan érthetik és tanulhatnak meg egy szakmailag izgalmas anyagot.

A szerző a negyedik és ötödik fejezetben már a bűnözésföldrajz „sűrűjébe” vág, feldolgozva és szétbontva a földrajzi szempontokat természeti és társadalomföldrajzi tényezőkre. Ahogy Mátyás Szabolcs nagyon helyesen rámutat:

„A gazdaság fontos mutatószáma a munkanélküliségi ráta. A magas munkanélküliségi ráta negatívan befolyásolja a bűncselekmények számát. Azt hangsúlyozni érdemes, hogy attól, hogy valaki elveszti a munkáját, természetesen nem válik bűnelkövetővé. Azonban, ha valaki hosszú ideig van munka nélkül, akkor esetében nagyobb annak az esélye, hogy bűncselekményt kövessen el.”⁴

Bűnelkövetés szempontjából a tartós munkakerülő hozzáállás jelenthet önmagában a bűnelkövetésre hajlamosító tényezőt, de sokkal inkább az egyébként a konvencionális életformát elutasító, hibás gondolati sémával rendelkező elkövetők jellemzője a munka nélküli megélhetést biztosító bűnözői életforma tudatos vállalása. Korinek szerint a munkanélküliség akkor veszélyes és bűnözésgeneráló, ha valaki tartósan van munka nélkül, illetve amikor fiatal korban a szocializációs folyamat befejezése előtt veszíti el az állását.⁵ Nagyon izgalmas fejezet a műben a különféle településszerkezetek bűnözésföldrajzi tényezőinek a bemutatása, különösen a szubkultúrákkal való kapcsolódások áttekintése és felvázolása. Ugyancsak fontos és teljesen új területe a bűnözésföldrajznak a bűnözési térképezés, ami a jegyzet következő fejezete, sajnálatosan Magyarországon meglehetősen későn „fedezték fel” a bűnözési térkép kínálta bűnüldözési és bűnmegelőzési lehetőségeket. Ahogy Mátyás Szabolcs leszögezi, időszerű lenne hazánkban is a térinformatika alkalmazása a bűnözés területi elemzése során.

Úgy gondolom, hogy Mátyás Szabolcs munkája a hazai rendészeti szakirodalomban úttörő jellegű, mivel előtte korábban ezzel a témával ilyen részletességgel nem foglalkozott még senki sem. A nyugat-európai és észak-amerikai irodalomban számos ezzel foglalkozó mű látott már napvilágot, viszont a hazánkkal szomszédos országokban, tudomásom szerint, még nem foglalkoztak ilyen alaposan a témával, így ebben az értelemben nemzetközi szinten is úttörő jellegű az egyetemi jegyzet.

A kiadványt jó szívvel ajánlom nemcsak a rendészeti felsőoktatásban részt vevő hallgatóknak, hanem a gyakorlatban dolgozó rendészeti szakembereknek, különösen a rendőri vezetőknek. Mátyás Szabolcs úr munkája olyan kapukat dönt, amelyek fejlettebb, nagyobb kutatási háttérrel rendelkező országokban már évtizedekkel ezelőtt kinyíltak. Bár igaz, hogy az elmúlt közel egy évtizedben a hazai rendészettudomány is rendkívül sokat fejlődött, s ezzel együtt a rendőrség is jelentős átalakuláson ment keresztül. Ennek köszönhetően a rendőri vezetők számos innovációt vezettek be, többek között a bűnözésföldrajzi kutatások vívmányait, a bűnözési térképezést ugyancsak felfedezték és alkalmazzák a mindennapokban. Mégis úgy vélem, hogy a rendészet területén sohasem mondhatunk le a nyitott és rugalmas tudományos gondolkodásról, így befogadónak kell lennünk az interdiszciplináris megközelítésekre. A folyamatosan változó és fejlődő tudományos áramok mellett elsődlegesen olyan kutatókra van szükség, akik a nemzetközi szakmai élet ütőerén tartják a ke-

⁴ MÁTYÁS 2023.

⁵ KORINEK 1989.

züket, és képesek a legkisebb reagálási idővel adaptálni a legújabb kutatások eredményeit. Mátyás Szabolcs éppen ilyen kutató és oktató. Aki mindig azért tevékenykedik, hogy olyan újszerű megoldásokat vezessenek be, amelyekkel a rendőri munka szakmai színvonala növelhető. Különösen a jövő rendészeti tisztjeinek a szemléletmódját, szakmai felkészültségét, tudományos gondolkodásra való érzékenységét szeretné fokozni, amire ez a mű tökéletesen alkalmas. Értékes tananyagot adva a hallgatói kezekbe, és talán ezen túlmutatva még inspiráló gondolatokat nyújtva néhány nyitott elmének, hogy az egyetemi alapképzés végén akár a tudományos pályafutást válassza e témában tovább mélyedve.

A szerző legújabb munkája egy több mint egy évtizedes kutatás és több mint két évtizedes rendőri munka eredménye. Mátyás Szabolcs egy olyan alapművet rakott le a rendészettudomány képzeletbeli asztalára, amely hosszú éveken keresztül zsinórmértékül szolgál majd az egyetemi oktatás és a gyakorlati szakemberek számára egyaránt.

Felhasznált irodalom

- HEROLD, Horst (1977): Die Bedeutung der Kriminalgeographie für die polizeiliche Praxis. *Kriminalistik*, 7, 289–296.
- KORINEK László (1989): A munkanélküliség és a bűnözés kapcsolatának néhány kérdése. *Belügyi Szemle*, 27(8), 30–34.
- MÁTYÁS Szabolcs (2023): *Bűnözésföldrajz*. Budapest: International Criminal Geographical Association.